

**«ТІЛ. МӘДЕНИЕТ. АУДАРМА: ЦИФРЛЫҚ ДӘУІРДЕГІ
МӘДЕНИЕТАРАЛЫҚ ҚАРЫМ-ҚАТЫНАС»**

II ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ
КОНФЕРЕНЦИЯНЫҢ
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ

II МЕЖДУНАРОДНОЙ НАУЧНО - ПРАКТИЧЕСКОЙ
КОНФЕРЕНЦИИ

**«ЯЗЫК. КУЛЬТУРА. ПЕРЕВОД: МЕЖКУЛЬТУРНАЯ
КОММУНИКАЦИЯ В ЦИФРОВУЮ ЭПОХУ»**

PROCEEDINGS

OF THE II INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL
CONFERENCE

**«LANGUAGE. CULTURE. TRANSLATION: INTERCULTURAL
COMMUNICATION IN THE DIGITAL AGE »**

Астана / Astana

09 СӘУІР 2025
09 APRIL 2025

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ**

**МИНИСТЕРСТВО НАУКИ И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ
КАЗАХСТАН
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ Л.Н. ГУМИЛЕВА**

**MINISTRY OF SCIENCE AND HIGHER EDUCATION OF THE REPUBLIC OF
KAZAKHSTAN
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY**

**«ТІЛ. МӘДЕНИЕТ. АУДАРМА: ЦИФРЛЫҚ ДӘУІРДЕГІ МӘДЕНИЕТАРАЛЫҚ
ҚАРЫМ-ҚАТЫНАС»**

**«ЯЗЫК. КУЛЬТУРА. ПЕРЕВОД: МЕЖКУЛЬТУРНАЯ КОММУНИКАЦИЯ В
ЦИФРОВУЮ ЭПОХУ»**

**“LANGUAGE. CULTURE. TRANSLATION: INTERCULTURAL
COMMUNICATION IN THE DIGITAL AGE”**

ӘОЖ / УДК 80\81

КБЖ / ББК 81.2

Т 93

ISBN 978-601-385-093-1

РЕДАКЦИЯЛЫҚ АЛҚА

Бейсенбай А.Б.	- Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ Басқарма мүшесі - академиялық мәселелер жөніндегі проректоры
Дүйсенғазы С.М.	- ф.ғ.к., филология факультетінің деканы
Сатенова С.К.	- ф.ғ.д., аударма теориясы мен практикасы кафедрасының профессоры
Акижанова Д.М.	- Ph.D., аударма теориясы мен практикасы кафедрасының меңгерушісі
Ескиндиrowa М.Ж.	- Ph.D., аударма теориясы мен практикасы кафедрасының доценті м.а.
Кенжигожина К.С.	- Ph.D., аударма теориясы мен практикасы кафедрасының доценті м.а.
Жұмай Н.	- Ph.D., аударма теориясы мен практикасы кафедрасының доценті м.а.
Ақшулакова Б.К.	- магистр, аударма теориясы мен практикасы кафедрасының аға оқытушысы

Халықаралық ғылыми – практикалық конференцияның серіктестері

- Нью-Хейвен университеті (Коннектикут қ., АҚШ)
- Острава университеті (Острава қ., Чехия)
- Любляна университеті (Любляна қ., Словения)
- Селчук университеті (Конья қ., Түркия)
- Манас атындағы Қырғыз-Түрік университеті (Бішкек, Қырғызстан Республикасы)
- Л.М. Ломоносов атындағы Мәскеу мемлекеттік университетінің Қазақстандық филиалы (Астана қ., Қазақстан)
- Кәсіби аудармашылар мен аударма компаниялар қауымдастығы (Астана қ., Қазақстан)

Партнёры международной научно – практической конференции

- Университет Нью-Хейвена (г. Коннектикут, США)
- Университет Острава (г.Острава, Чехия)
- Университет Любляна (г. Любляна, Словения)
- Университет Сельчук (г. Конья, Турция)
- Кыргызско-турецкий университет имени Манаса (г. Бишкек, Кыргызская Республика)
- Казахстанский филиал Московского государственного университета имени М.В. Ломоносова (г. Астана, Казахстан)
- Ассоциация профессиональных переводчиков и переводческих компаний (г. Астана, Казахстан)

Partners of the International scientific and practical conference

- University of New Haven (Connecticut, USA)
- University of Ostrava (Ostrava, Czech Republic)
- University of Ljubljana (Ljubljana, Slovenia)
- Selçuk University (Konya, Turkey)
- Kyrgyz-Turkish Manas University (Bishkek, Kyrgyz Republic)
- Kazakhstan Branch of Lomonosov Moscow State University (Astana, Kazakhstan)
- Association of Professional Translators and Translation Companies (Astana, Kazakhstan)

ӘОЖ / УДК 80/81

КБЖ / ББК 81.2

Т 93

«Тіл. Мәдениет. Аударма: цифрлық дәуірдегі мәдениетаралық қарым-қатынас» атты II халықаралық ғылыми-практикалық конференциясы = II Международная научно-практическая конференция «Язык. Культура. Перевод: межкультурная коммуникация в цифровую эпоху» = II International scientific and practical conference «Language. Culture. Translation: Intercultural Communication in the Digital Age» - Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университет редакциясы – бет саны 291 – қазақ, орыс, ағылшын тілдерінде

ISBN 978-601-385-093-1

«Тіл. Мәдениет. Аударма: цифрлық дәуірдегі мәдениетаралық қарым-қатынас» II халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдарының жинағы, аударма, тіл, мәдениет және мәдениетаралық коммуникация салаларына қызығушылық танытқан зерттеушілерге, оқытушыларға, аудармашы-практиктерге, білім алушылар мен жас мамандарға арналған. Конференция цифрлық дәуір жағдайындағы аударма, тіл және мәдениет салаларындағы өзекті мәселелерді талқылауға арналды. Ерекше назар аударма оқытуындағы инновациялық технологияларды қолдануға, мультимедиялық аудармада жасанды интеллекттің рөліне және мәдениетаралық коммуникация мәселелеріне бөлінді. Іс-шара ғылыми тәжірибе алмасуға, халықаралық ынтымақтастықты нығайтуға және жас зерттеушілерді қолдауға маңызды алаңға айналды.

Сборник материалов II международной научно-практической конференции, на тему **«Язык. Культура. Перевод: межкультурная коммуникация в цифровую эпоху»**, предназначен для исследователей, преподавателей, переводчиков-практиков, обучающихся и молодых специалистов, заинтересованных в области перевода, языка, культуры и межкультурной коммуникации. Конференция была посвящена обсуждению актуальных вопросов в области перевода, языка и культуры в условиях цифровой эпохи. Особое внимание уделялось использованию инновационных технологий в обучении переводу, роли искусственного интеллекта в мультимедийном переводе и проблемам межкультурной коммуникации. Мероприятие стало важной площадкой для научного обмена, налаживания международного сотрудничества и поддержки молодых исследователей.

Proceedings of the II international scientific and practical conference titled **«Language. Culture. Translation: Intercultural Communication in the Digital Age»** is intended for researchers, teachers, translators, students and young professionals interested in the field of translation, language, culture and intercultural communication. The conference was dedicated to discussing current issues in the fields of translation, language, and culture in the context of the digital age. Special attention was given to the use of innovative technologies in translation training, the role of artificial intelligence in multimedia translation, and challenges of intercultural communication. The event served as an important platform for academic exchange, fostering international collaboration, and supporting young researchers.

© Л.Н. Гумилёв атындағы Еуразия ұлттық университеті, 2025

© L.N. Gumilyov Eurasian National University, 2025

© Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилёва, 2025

МАЗМҰНЫ / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

ПЛЕНАРЛЫҚ ОТЫРЫС \ ПЛЕНАРНОЕ ЗАСЕДАНИЕ \ PLENARY SESSION	
Влияние чешского языка на русский: интерференция в общении V. Vajdová	11
Bridging Bytes and Babel: AI, Transliteration, and the Future of Global Translation D. Popič, A. Zadorozhnaya	17
Intercultural communication: the Unavoidable Stereotypes P. Ianniello	21
«Методология обучения переводу»: актуальность и проблемы дисциплины Г.И. Кульдеева	25
Peculiarities of Translating Stylistic Devices in the Epics from Kyrgyz into English S.K. Mambaeva	31
A Literature Review on the Effectiveness of Remote Interpreting Platforms: a Comparison of Kudo, Interprefy, Voiceboxer, Interactio, Speakus, and Zoom O. Köksal, B.N. Zorlu	37
I СЕКЦИЯ \ I SECTION	
АУДАРМАТАНУ МЕН АУДАРМАНЫ ОҚЫТУДЫҒЫ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ОБУЧЕНИИ ПЕРЕВОДУ И ПЕРЕВОДОВЕДЕНИЮ INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN TEACHING TRANSLATION AND TRANSLATION STUDIES	
Глоссированный перевод и его реализация в документировании языков С.Ж. Тажибоева, Н. Жұмай	45
Переводческое мастерство Г. Бельгера М.Б. Аамалбекова, Ш.К. Смагулова	49
Виртуальные занятия в обучении последовательному переводу: тематическое исследование A. Szczesny	55
Болашақ аудармашыларды аударма сапасын бағалауға үйретудің тиімді стратегиялары А.М. Куркимбаева	60
Making Conversation with the Help of Intentional Tools А.Р. Нажмеддинов	64
Evaluating the Effectiveness of Computer-Assisted Translation (CAT) Tools in Translation А.Т. Байекеева	68
Формирование идиоматической компетенции у студентов-лингвистов Н.С. Логачева, Т.А. Трухина	74
Comparative Analysis of Literary Text Translation Using Grammar Transformations from English into Russian А.Т. Кондыбаева	78
Аударма сапасын сырттай бағалаудың тиімді тәсілдері Н.Р. Шенгельбаева, А.З. Мухитов	84
Аударма сапасын бағалаудың әдістері: теория мен практика арасындағы диалог А. Карелова, А.К. Жумабекова	90

Шет тілін оқытудағы аударматану элементтері: теория және тәжірибе <i>А.А. Алтынбаева</i>	94
Лингво-когнитивный аспект цветовой ассиметрии как переводческая проблема <i>Д.С. Кульмаганбетова, Г.И. Кульдеева</i>	98
От прямой к кругу: культурная адаптация через лингвистические трансформации <i>А. Иванов</i>	101
Переводческие трансформации в русско-казахскоязычных версиях романа Рэя Брэдбери «451 градус по фаренгейту» <i>М. Алибаева</i>	104
Quality Assessment of Machine Interpreting <i>К. Весельская</i>	108
Стратегии перевода англоязычных IT-неологизмов в переводе на русский и казахский языки <i>Ж. Абдуалиев</i>	112
II СЕКЦИЯ / II SECTION ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ ПЕН МУЛЬТИМЕДИЯЛЫҚ АУДАРМА ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ И МУЛЬТИМЕДИЙНЫЙ ПЕРЕВОД ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND MULTIMEDIA TRANSLATION	
From Text to Context: Chinese Culture Reflection in Chinese Internet Platforms <i>М. Уразбекова, Д. Кульмаганбетова</i>	116
Интеграция нейросетевых технологий в аудиовизуальный перевод: возможности и ограничения <i>К. Ережепова</i>	121
Қазақтың ұлттық салт-дәстүрлері атауларын аударуда жасанды интеллекттің ықпалы: ерекшеліктері мен қиындықтары <i>А. Кибасова</i>	127
Әртіпес фразеологизмдердің цифрлық платформасын құрудың ғылымдағы зерттелу тарихы мен тәжірибесі <i>А. Байқадам</i>	131
Трудности перевода лакун фольклорной прозе (на материале казахского, русского и английского языков) <i>А. Нурлан</i>	136
Технология аудиовизуального перевода полнометражных художественных фильмов <i>Б. Алибаева, Кульдеева Г.И.</i>	140
Машиналық аударма арқылы көркем әдебиетті аудару ерекшеліктері <i>А. Шмирова</i>	146
Cultural Translation of Kazakh Films into English: the Context of the Historical Film “The Crying Steppe” <i>А. Калышбек</i>	152
Стратегии перевода новостных блоков на казахский, русский и английский языки (на материале «Всемирных игр Кочевников в Казахстане») <i>И. Сүлейменова</i>	156
Мұнай және газ саласы терминдерін аударудағы тілдік-нормативтік аспект <i>А. Анатаева, С.К. Сатенова</i>	160
Компьютерлік ойындардағы терминологияны аударудағы қиындықтар <i>Т. Кольбаев, Б.Е. Боранкулова</i>	165
I	

II СЕКЦИЯ / III SECTION АУДАРМА ЖӘНЕ МӘДЕНИЕТАРАЛЫҚ ҚАРЫМ-ҚАТЫНАС МӘСЕЛЕЛЕРІ ПРОБЛЕМЫ ПЕРЕВОДА И МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОММУНИКАЦИИ PROBLEMS OF TRANSLATION AND INTERCULTURAL COMMUNICATION	
Роль социокультурного аспекта при переводе художественных текстов В.В. Фефелова	173
Переводческие трансформации в провокативном дискурсе Ю.Г. Федорова	177
Проблема лакуарности в переводческой деятельности С.Н. Абдуллаев, Ж.Б. Эгимбаева	182
Алаш аудармасы: Ахмет Мамытұлының аудармадағы ұстанымы Л.Н. Дәуренбекова	186
Comparative and Syntactic Analysis of Assertive Speech Acts in the Kazakh and English Translations G.A. Sarbassova	191
Проблемы развития системы высшего образования и ее интеграции в мировое образовательное пространство У.Т. Аттокуров, А.А. Сагымбаев, Н.Р. Суранова	196
Culture-Specific References and Linguistic Issues in the Factual Documentary Island Medics Г.Д. Ергазинова	204
Culture and Language A.S. Boranbayeva	210
Колоративті фразеологизмдердің бойындағы бинарлық оппозиция және оның тіларалық берілуі Ю. Михайленко, Ж.М. Қоңыратбаева	214
Pragmatic Barriers in Engineering Text Translation: A Grice Maxims Analysis А.А. Iskakbayeva	217
Medical Discourse in Literature: Translation Issues Б.Е. Боранкулова, Д. Окульская	221
Сниженная лексика: Н.В. Коляда в переводе на английский В. Остякова	225
Культурные и стилистические особенности перевода фразеологических единиц в мемуарной литературе А. Ахметбек	228
Вербальные средства выражения эмоций и их переводческая адаптация Ж. Алғалиева, Г.И. Кульдеева	232
The concept of “mankurtism” in literary translation (based on Chinghiz Aitmatov's work “The Day Lasts More than a Hundred Years”) А. Ерікқызы	238
Психология ғылымының терминін аударудағы ерекшеліктер (“Интернет психологиясы” кітабы бойынша) Д. Указбек	245
Formation of Professional Interpreter Skills: A Practitioner’s Perspective Р. Нүкежанова	247
Көркем аудармадағы тіркесті бірліктердің прагматикалық бейімделуі (Чарльз Диккенстің «Оливер Твисттің басынан кешкендері» атты романы негізінде) К. Сейткенов, Ж.М.Қоңыратбаева	250
Сравнительный анализ перевода казахских народных сказок об Алдаре Косе на русский и английский языки А. Сапанова	258

Проблемы перевода эвфемизмов в выступлениях Дональда Трампа <i>А. Ермек</i>	264
Перевод имен собственных с немецкого языка на русский язык на основе романа К.Функе «Чернильное сердце» <i>А. Семеновых, А.Г. Барова</i>	270
Особенности перевода фрагментов разговорной речи (на материале романа Х.Фаллады «Jeder Stirbt Für Sich Allein» и его перевод на русский язык) <i>А. Такиуллина, А.Г. Барова</i>	274
Equivalence in Translating Kazakh Kinship Terms in Literary Translation (based on B. Nurzhekeev's novel "Oh, Life") <i>М. Темиржанова, С.Ж.Тажибаяева</i>	280
Bridging Words: Abai's «Word One» across Cultures and Languages <i>А. Кадирбекова</i>	288

Виртуалды тілдік тұлға тілін аудару барысында қолданылған тәсілдер ерекшелігі (Интернет психологиясы кітабы бойынша)

Аңдатпа. Мақалада Патрисия Уоллейстың «Интернет психологиясы» атты кітабындағы виртуалды тұлға тілінің қазақ тіліне аударылуы зерттелді. Аудармашының авторлық стилі, қолданған тәсілдері, кітап мазмұнының ұлттық болмысқа сәйкестігі зерттеліп, сұрыпталды. Аудармашының баламасыз лексиканы аударудағы тәсілдері, ой мәнін жоғалтпауға тырысуы талқыланды. Мәтін психологиямен байланысты болғандықтан аудармашының да адам жанына терең үңіле білуі талқыланды.

Түйін сөздер: аударма, психология, калька, трансформация, транслитерация, сөзбе-сөз аудару, мәтін, ұлттық таным, менталитет, мәдениет, құндылықтар.

Әлем бойынша жаппай жүріп жатқан жаһандану үрдістері аясында өмірдің сан алуан салаларында әртүрлі мәдениетке жататын халық пен ел арасында белсенді ақпарат алмасу жүріп жатыр. Компьютер желілерінің жаһанданған жүйесі болып табылатын интернеттің қарқынды түрде дами түсуі – елдер арасындағы қарым-қатынасты нығайта түсуде. Ал бұл жағдай коммуникацияның әлеуметтік деңгейін де, бір-бірімен интернет желілерінде етене араласатын жастардың психологиясын да, сөздік қорын да, ой жеткізу тәсілін де өзгертті. Филология ғылымдарының докторы А.А.Баркович: «Виртуалды форматтың мәтіндік мүмкіндіктері тілдің лексикалық, грамматикалық және стилистикалық вариативтілігін едәуір кеңейтті» дейді [1.105]. Яғни, ғалым виртуалды әлемнің дамуымен қатар тілдің кеңею үрдісі қарқынды жүріп жатқанын және ендігі ол біздің қоғамның бір бөлігі екенін айтады. Ал қоғам мүшелерін тілінен бөлек зерттеу мүмкін еместігін тұжырымдаған Караулов Ю.Н. тұлға тілін зерттеудің бір жолы – психолингвистикалық екенін (тіл мен сөйлеу психологиясы) айтады. Бұл тұжырымдардан ұғатынымыз – сөздік қордың заман талабына сай кеңеюі, яғни өзге тілдерден жаңа сөздердің енуі қоғамының психологиясына әсер етеді. Бұл төңіректе әлеуметтік желілер арқылы еніп жатырған сөздерді, сөз тіркестерін, фразеологизмдерді, жаргондарды аударушының рөлі маңызды.

Аудармашы әр халықтың өзіне тән ұлттық ерекшелігі мен мәдениетін оның тілі арқылы танып барып аударары. Себебі жоғарыда айтқанымыздай тіл халықтың ажырамас бөлігі. Ал кез келген ақпаратты, мәтінді, тұлғаның психологиясы мен өзіндік қасиеттеріне терең әсер ететінін ескеріп аударатын аудармашының екі елдің тілін толықтай меңгеруі қатаң талап. Лингвист Д.Хаймостың айтуынша: «тілдік тұлға адамды қоршаған дүниені кейбір әлеуметтік және мәдени нормалар арқылы, сондай-ақ ұлттық менталитет, яғни қарастырылып отырған тұлға жататын тіл қауымдастығында үстемдік ететін нормалар арқылы қабылдауға мәжбүрлейді» [2.269]. Аудармашы сол нормаларды қатаң түрде сақтайды. Аудармашы түпнұсқадағы мәтін мен аударылған мәтіндегі тілдің өзара ұқсастығы мен алшақтығын, аударылып отырған зат, құбылыстың өзге тіл мәдениетінде бар, жоқтығын қатаң түрде ескеруі қажет. Осы тұрғыда аудару үрдісі жеткізетін ақпарат кейде түпнұсқаға сай болмауы әбден мүмкін. Сол себепті талапқа сай аудару үшін аудармашы екі елдің тілін мәдениетін, менталитетін, жалпы психологиясын жетік білуі қажет. Зерттеу нысаны болып отырған «Интернет психологиясы» атты кітапты аудару барысында осы нормалар барынша сақталған. Автор тікелей аудару ісімен ғана емес, жастар психологиясына терең үңілген және де әр ойды түсінікті, терең жеткізуге тырысқан. Кітаптағы ақпаратқа сүйенсек, автор аударма барысында бірнеше тәсілдерді қолданған. Аудармада көбірек қолданысқа ие лексикалық

өзгеріске тән транслитерация және транскрипция, калька тәсілдері, сипаттамалық аудармалар, яғни лексико-грамматикалық трансформациялар пайдаланылған. Зерттеу жұмысында автордың көбірек пайдаланған калька әдісіне тоқталдым. Калька – өзге тілдегі сөз тіркесі мен жай сөйлемнің құрылымдық-мағыналық негізділігін ана тіліндегі төл тәсілдер арқылы дәлме-дәл көшіріп алу [3]. Автор осы калька тәсілінің алты түрінің бәрін дерлік қолданбаса да, фразеологиялық, бейнелеуіштік (әсерлі мәерлік суреттеуіш түрі - калькатроптарды), ситаксистік калька түрлерін пайдаланған. Яғни көп жағдайда сөзбе-сөз аударылған.

Сөзжасамдық синтаксистік және фразеологиялық калькалар өз үлгілеріндегі құрамдас бөліктерді жартылай көшірсе, жартылай калькалар деп аталады [3]. Автор осы жартылай калькалар тәсілінде аудармалар жасағанына төменде кестеде біршама мысалдар келтірдік. Мысалы, онлайн орта қалыптастыру туралы бөлімдерде «a taxonomy of online Environments» деген тақырыпшаны «Онлайн-орта таксономиясы» деп жартылай түпнұсқада, жартылай аударма тілінде жазған.

English	Қазақ
Online Environments	Онлайн орта

Автор интернеттегі түрлі қауіпті онлайн қауымдастықтарды талдай отыра, «Электрон қауым қауіпі» деген қауымдастық туралы сөз етеді. Бұл тұста мінез құлыққа басқа тұрғыда әсер ететін «Tragedies of the Electronic Commons» фразасын «Қауым трагедиясы» деп аударған. Синтаксистік байланыс типтері негізінде жасалған сөз тіркесі ретінде **синтаксистік калька тәсілі** арқылы аударылған.

English	Қазақ
Trust winds its way through another aspect of online behavior: the social dilemma called the “tragedy of the commons.”	Сенім онлайн-мінез-құлықтың басқа қыры арқылы өзіне жол ашады: ол «қауым трагедиясы» деп аталатын әлеуметтік дилемманы пайдаланады. [4]

Сонымен қатар, автор синтаксистік калька арқылы кейбір ойды сөзбе сөз аударып жеткізуге тырысқан. Мысалы нарциссизм туралы сөз қозғалғанда «a grandiose sense of self-importance» деген тіркес «өзіндік бағаның асқақ сезіміне бейім» деп аударылған. Яғни «өзін өте жоғары бағалауға бейім» деген ойды сөзбе сөз аудару арқылы жеткізген.

English	Қазақ
People with high narcissism tend toward arrogance and a grandiose sense of self-importance.	Жоғары нарциссизмі бар адамдар тәкаппарлыққа және өзіндік бағаның асқақ сезіміне бейім. [4]

Салқын интернет туралы ойда алдамшы маска кию туралы айтылған. Бұл бөлімде аудармашы бейвербалды амалдардың рөлін аударуда түпнұсқадағы ойды нақты жеткізу үшін экспликацияны (лексика-грамматикалық трансформацияны) шебер қолданған. Мысалы «a scowl» деген тіркесті тікелей аударсақ «**қабақ түю**». Аудармашы бұл тұста қазақ халқына тән «**қабақ шыту**» деген бейнелі тіркесті қолданған.

English	Қазақ
The cues people use to form some impression of your warmth are mainly nonverbal. Your facial expressions can be a giveaway: a scowl is all your observers need to take your measure.	Адамдар сіздің жылылығыңыздан әсер қалыптастыру үшін пайдаланатын белгілер, негізінен, бейвербал болып келеді. Бет- бейнеңіз арзан алдамшы маска болуы мүмкін: қабақ шыттыңыз ба – қарап отырғандардың бәрі солай істеуі ықтимал. [4]

Экстралингвистикалық сипаттағы сөздерді аудару барысында автор көбіне транскрипция мен транслитерация тәсілдерін қолданып, түпнұсқа тілінің артикуляциясына сай сол қалпында енгізген. Бірқатарын төмендегі кестеден көруге болады. Кейбір сөздер сол күйі латын әріптерімен жазылған.

Түпнұсқа	Аударма
Online	Онлайн
Onstage	Онстайдж
QWERTY	QWERTY
Microsoft Word	Microsoft Word
Emoji	Емоji
Zoosk	Zoosk онлайн танысу
Like	Лайк басу
The deep web and dark web	Тұңғыық тор және қараңғы тор

Десек те, қателіктер де бар. Тікелей аудару мәселесі көрініс тапқан. Жоғарыда атап өткеніміздей, кейде бір халықтың санасында бар ұғымдар, басқа халықтың ұғымында болмауы әбден мүмкін. Ал кейде ондай ұғым бола тұрса да контекст барысында сөзбе сөз аударып қолдануға келмеуі де мүмкін. Түпнұсқадан аударылғанда түрлендіру үрдісіне аударманың сапалық деңгейін көрсетеді. Тілаларлық трансформация аудармада тікелей аударма сөзбен сәйкес келмеуі немесе контексте жалпы ойға сәйкес келмеуі мүмкін. Мысалы «Сыни ойлау және ақпараттық сауаттылық» бөліміндегі *nature of the sources* деген тіркестің *қайнар көз табиғаты* деп аударылуы жалпы мағынасын жоғалтып тұр. Бұл тұста түпнұсқа деген сөздің мағынасы сәйкес келеді. Автор интернеттегі ақпараттың кейде түпнұсқадан алшақ болатынын, ал жастар сол мәселеге назар аудармайтынын, интернеттен жай көшіре салу білім алушының сыни ойлау қабылетін дамытпайтынын айтқысы келген. Алайда тікелей аударма контекстегі мағынаны толық аша алмаған. Бұл тұста экспликацияны (сипаттамалық аударманы) қолданған жөн. Яғни сол мағынаны суреттейтін басқа сөзбен ауыстыру.

English	Қазақ
The enormous collection of materials online varies considerably in quality and accuracy, and we should use, and encourage in others, critical thinking about the nature of the sources.	Онлайнда аса көлемді материал жинаудың сапалық және дәлдік жағынан ерекшелігі бар, сондықтан біз басқалардың қайнар көздер табиғаты жайлы сыни ойлау қабылетін пайдаланып және қолдап отыруымыз керек. [4]

Қорыта айтқанда, аудармашы «Интернет психологиясы» атты кітаптың толық мазмұнын жеткізу үшін виртуалды тілдік тұлғаның психологиясына терең үңілген. Жоғарыда айтып өткендей әр ұлттың өзіне тән ерекшелігі бар. Бір халықта бар ұғым, түсінік, келесі халықта болмауы әбден мүмкін. Аудармашы шет тілін зерттей отырып, басқа ұлт өкілдерінің мәдениетіне еніп, менталитетіне терең үңілген. Алынған ақпаратты ұлттық болмысқа негіздеп жазуда түрлі тәсілдерді қолданған.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. А.А.Баркович I Международная научно-практическая конференция «Компьютерно опосредованная коммуникация и дискурс» 2014 №2, 105-114
2. Д.Х.Хаймс «О коммуникативной компетентности» Лондон, «Пингвин», 1972ж. 269-293
3. Ш.Құрманбайұлы Терминқор қалыптастыру көздері мен терминжасам тәсілдері, Алматы, 2005, 240 б.Сөздік.

4. Patricia Wallace «The psychology of the internet», 2016, Cambridge University Press is part of the University of Cambridge, 367
5. Динбаева Б.Б., Сапина С.М. Академиялық сауаттылықтың теориялық және практикалық негіздері. Оқу құралы, Астана, 2020, 200 б.
6. Matthew Reynolds, Translation: A very Short Introduction, 2016, p-160/ ISBN:9780198712114

Д. Указбек

магистрант 2 курса

Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан

dilnazukazbek@gmail.com

Особенности методов перевода языка виртуальной языковой личности (на материале книги по интернет-психологии)

Аннотация. В статье рассматривается перевод языка виртуального человека на казахский язык в книге Патрисии Уоллес «Психология интернета». Изучены и систематизированы авторский стиль переводчика, использованные методы, соответствие содержания книги национальному самосознанию. Обсуждались методы переводчика при переводе альтернативной лексики, стараясь не потерять смысл мысли. Поскольку текст связан с психологией, речь шла о способности переводчика глубоко заглянуть в душу человека.

Ключевые слова: перевод, психология, калька, трансформация, транслитерация, дословный перевод, текст, национальное сознание, менталитет, культура, ценности.

D. Ukazbek

2nd-year Master's Student

L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan

dilnazukazbek@gmail.com

Peculiarities of Translation Strategies Used for the Language of a Virtual Linguistic Personality (Based on the Book on Internet Psychology)

Abstract. The article discusses the translation of the language of a virtual person into kazakh in Patricia Wallace's book "Internet Psychology". The translator's unique style, the methods used, and the correspondence of the book's content to national identity were studied and systematized. The translator's methods of translating alternative vocabulary were discussed, without losing the meaning of the concept. Since the text is related to psychology, it was about the translator's ability to look deeply into the human soul.

Key words: translation, psychology, calque, transformation, transliteration, literal translation, text, national perception, mentality, culture, values.

IRSTI 16.31.41

R. Nukezhanova

Master degree student, 2nd course

L.N. Gumilyov Eurasian National Education, Astana, Kazakhstan

Formation of Professional Interpreter Skills: A Practitioner's Perspective

Abstract. Interpreter skill development requires both formal training and hands-on experience. This study examines skill acquisition through autoethnography, focus groups, and observational research. Findings highlight gaps between formal education and industry demands, emphasizing the need for continuous learning. While some interpreters expand into adjacent fields,